

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYKSEN VUODEN 2021 TOIMINTAKERTOMUS

Yhdistyksen tarkoitus

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen sääntömääräisenä tarkoituksena on edistää Suomen sekä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevaa muinaistieteellistä, kansatieteellistä, taidehistoriallista ja kulttuurihistoriallista tutkimusta, levittää tietoa sekä herättää ja pitää vireillä kiinnostusta kulttuuriperintöön. Yhdistyksen tarkoitus on myös pitää yllä laadukasta julkaisutoimintaa, vahvistaa kriittistä ajattelua ja tarjota kollegiaalisia verkostoja eri sukupolvien välille. Yhdistys toimii jo 150 vuoden kokemuksella, ja on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys järjesti seitsemän jäsenkokousta, joista kuusi olivat kuukausikokouksia ja yksi vuosikokous. Kevätkauden kuukausikokoukset toteutettiin jatkuvan koronapandemian vuoksi webinaarimuotoisina etäkokouksina. Esitelmät striimattiin verkkoon Kansallismuseon auditoriosta. Kevään esitelmäsarjassa ”Ihmisyden rajapinnoilla” tarkasteltiin rajanvetoja ihmisen ja eläimen välillä sekä sitä, miten elämä ja kuolema määrittävät käsitystämme ihmisyydestä. Kevään kuukausikokoukset pidettiin kuukauden ensimmäisenä keskiviikkona kello 18.00. helmi-, maalisi- ja huhtikuussa.

Helmikuun kokouksessa 3.2.2021 esitelmöi FM Vilma Mättö otsikolla ”Hybridieläimet keskiajan kuvastossa”. Mätön väitöstutkimus keskittyy hybridiolentojen kuvauksiin Suomen ja Ruotsin keskiaikaisissa kirkkomaalauksissa. Väitöskirjan aiheeseen liittyvässä esitelmässä pohdittiin, mitä hybridikuvaukset voivat kertoa keskiajalla vallinneesta suhteesta ihmisen ja eläimen välillä tai jopa ihmisyydestä itsessään. Kokousta seurasi etänä 68 laitetta.

Maaliskuun kokouksessa 3.3.2021 puhui etnologi ja dosentti Eerika Koskinen-Koivisto aiheesta ”Haudat rajan takana: yllirajainen kulttuuriperintötyö Sallassa”. Koskinen-Koivisto puhui esitelmässään toisen maailmansodan jälkeisten rajamuutosten vaikutuksista Sallan asukkaisiin. Esitelmässä esiin nousivat ylisukupolviset kokemukset sodasta, kertomukset, joita jälkipolvet ovat kuulleet sekä se, millä tavoin tänä päivänä asioita merkityksellistetään. Etäkokouksesta oli seuraamassa 20 laitetta.

Huhtikuun kokouksessa 7.4.2021 puhujana oli väitöskirjatutkija Ulla Moilanen Turun yliopistosta. Moilanen luennoi aiheesta ”Arkeologinen hautatutkimus menneisyyden yksilöiden jäljillä”. Esitelmässä käsiteltiin rautakauden hautaustapoja

yksilön näkökulmasta ja pohdittiin miten yksilöiden nostaminen tutkimuskohteeksi voi auttaa ymmärtämään historiaa ja samalla nykypäivän ilmiöitä ja asenteita. Etäkokoukseen osallistui 82 laitetta.

Syyskauden kuukausikokoukset järjestettiin hybridimallina. Osallistuminen oli siten mahdollista sekä Kansallismuseon auditoriossa että etäyhteydellä Kansallismuseon verkkosivuilla julkaistun striimin kautta. Syksyn teemaksi valittiin repatriaatio ja ohjelma kulki otsikolla ”Kulttuuriperinnön reiteillä”. Esitelmäsarja pureutui kulttuuriperinnön siirtämistä, palauttamista ja omistajuutta käsitteleviin ajankohdaisiin aiheisiin. Teeman innoittajana oli Kansallismuseossa 31.10.2021 avautunut näyttely ”Mäccmōš, maccâm, mähccan – kotiinpaluu”. Syksyn kuukausikokoukset toteutettiin vaihtelevampina ajankohdina 14.10. kello 18.00, 3.11. kello 18.00 sekä 1.12. kello 16.30.

Lokakuun kokouksessa 14.10.2021 esitelmöi väitöskirjatutkija Kersti Tainio otsikolla ”Kulttuuriperintöä vallankumouksen varjosta - Venäjältä vuoden 1917 jälkeen tulleita esineitä suomalaisissa museokokoelmissa”. Esitelmässä käsiteltiin vuoden 1917 jälkeen Suomeen virranneiden taide- ja kulttuuriesineiden reittejä, sitä millaisista esineistä suomalaiset keräilijät ja museoammattilaiset kiinnostuivat sekä sitä, millaista kulttuuriperintöä nämä esineet tänä päivänä ovat ja millaisia ristiriitoja niihin liittyy. Paikalla oli 11 henkilöä, minkä lisäksi striimiä seurasi verkossa 15 laitetta. Lisäksi videotallenne oli katsottavissa Kansallismuseon YouTube-kanavalla kahden viikon ajan. Videota katsottiin yhteensä 149 kertaa. Lokakuun kuukausikokouksessa hyväksyttiin yksi uusi jäsen.

Marraskuun kokouksessa 3.11.2021 kuultiin FT, arkeologi ja Helsingin yliopiston museologian lehtori Rick Bonnien englanninkielinen esitelmä aiheesta ”Stored-away in Finnish museums: on digitisation, popup museums, and colonialism of the Ancient Near East”. Esitelmä käsitteli yli 150 vuoden ajalta suomalaisiin museo-kokoelmiin kulkeutuneita esineitä Lähi-idästä ja niiden tutkimista sekä esillepanoa. Lisäksi esitelmä pureutui omistamisen problematiikkaan ja digitalisoinnin haasteisiin. Paikalla oli 7 henkilöä, minkä lisäksi striimiä seurasi verkossa 19 laitetta. Esitelmän videotallenne oli kaksi viikkoa katsottavissa Kansallismuseon YouTube-kanavalla. Videota katsottiin 26 kertaa. Marraskuun kuukausikokouksessa hyväksyttiin kolme uutta jäsentä.

Joulukuun kokouksessa 1.12.2021 esitelmän aiheena oli Suomen Kansallismuseon saamelaiskokoelmien repatriaatiohanke, joka oli toiminut inspiraationa syksyn luentosarjan teemalle. Aiheesta esitelmöivät Saamelaismuseum Siidan kokoelmista vastaava amanuenssi, FM Anni Guttorm sekä Kansallismuseon kansatieteellisistä kokoelmista vastaava intendentti, FM Raila Kataja. Esitelmän otsikkona oli ”Saamelaiskokoelman kotiinpaluu – Saamelaismuseum Siidan ja Suomen kansallismuseon ainutlaatuinen yhteistyö”. Kokousta seurasi paikan päällä 8 henkilöä, minkä lisäksi verkkostriimissä oli paikalla 23 laitetta. Esitelmästä saatu videotallenne oli kaksi viikkoa katsottavissa Kansallismuseon YouTube-kanavalla ja videota ladattiin 71 kertaa. Joulukuun kuukausikokouksessa hyväksyttiin kaksi uutta jäsentä.

Vuoden 2021 kuukausikokousten yhteydessä jäsenille esiteltiin mahdollisuuksien mukaan uusia julkaisuja ja tiedotettiin ajankohtaisista asioista. Kuukausikokouksissa hyväksyttiin yhteensä kuusi uutta jäsentä.

Vuosikokous järjestettiin perinteen mukaisesti 7.5.2021 mutta poikkeuksellisesti Zoom-kokouksena. Vuosikokousta ennen järjestettiin myös Zoom-yhteydellä Muinaisuuden tekijät -juhlaseminaari 150-vuotiaan Suomen Muinaismuistoyhdistyksen kunniaksi.

Juhlawebinaarissa nostettiin esille menneisyyden ja kulttuuriperinnön parissa työskenteleviä ammattilaisia. Juhlawebinaariin kuului paneeli, joka juhlisti uutta *Suomen Museo – Finskt Museum* -julkaisua. Webinaarissa kuultiin Pia Olssonin esipuhe sekä Tuija Kirkisen esitys Euran emännän haudasta löytyneiden turkistenjäänteiden tutkimisesta, Julia Donnerin esitys Ainolan puutarhan vaalimisesta ja puutarhahistorian välittämisestä yleisölle sekä intendentti Mikko Teräsvirran esitys hankkeesta tuoda uutta rakennusperintöä Seurasaareen. Kaikille avoin tilaisuus järjestettiin verkossa yhteistyössä Kansallismuseon kanssa. Tilaisuutta seurasi etänä 66 laitetta. Vallitsevan koronatilanteen vuoksi myös webinaarin jälkeinen vuosikokous järjestettiin etäkokouksena.

Vuosikokoukseen osallistui 18 osanottajaa.

Yhdistyksen toiminnasta tiedotettiin jäsenistölle sähköpostilla tai kirjeitse sekä yhdistyksen verkkosivuilla. Lisäksi vuoden 2021 kuukausikokousten luentosarjosta mainostettiin jäsenistön ulkopuolelle Facebookissa sekä Kansallismuseon verkkosivuilla ja museon sosiaalisen median viestintäkanavissa ja Helsingin Sanomien menovinkeissä.

Osallistujia tapahtumissa oli vaihtelevasti ja suurin osa suosi etäosallistumista. Liveyleisön vähyys johtui edelleen vallitsevasta koronapandemiasta, mutta toisaalta esitelmien striimaus mahdollisti tapahtumien joustavan seuraamisen ympäri Suomen. Erityisesti YouTubessa julkaistut videotallenteet keräsivät esitelmille merkittävästi lisää yleisöä.

Vuosikokoukseen osallistui edellisen vuoden tapaan tavallista vähemmän osallistujia, mikä johtunee edelleen koronatilanteesta ja kokousten järjestämisestä etäyhteydellä. Toisaalta vuosikokousta edeltänyt alustus ja paneeli keräsivät katsojia huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuonna.

Vuoden lopussa yhdistyksen Facebook-sivulla oli 2528 seuraajaa, joten vuoden aikana saatiin lähes 500 uutta seuraajaa. Yhdistyksen Twitter-tilillä on 482 seuraajaa.

Johtokunta kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa pääosin etäyhteydellä. Lisäksi johtokunta piti kaksi sähköpostikokousta (27.–29.4., 26.–28.10.). Yhdistyksen työjäsenistön neuvottelukunnan sääntömääräinen kokous pidettiin 26.4.2021 kello 17 etäyhteydellä. Kokoukseen osallistui 12 työjäsentä, sekä yhdistyksen uusi sihteeri, joka esittäytyi työjäsenille. Kokouksessa kuultiin Leena Valkeapään ja Teppo Korhosen alustukset aiheesta ”työjäsenten roolin kehittäminen”. Lisäksi kokouksessa puhuttiin julkaisujen digitaalisesta saavutettavuudesta, mahdollisesta työjäsenen koordinaattorin toimesta sekä työjäsenten listan julkaisemisesta verkkosivuilla yh-

teydenpidon helpottamiseksi. Yhdistyksen uudeksi työjäseneksi ehdotettiin Anna Wessmania ja ulkomaiseksi jäseneksi Svetlana Kochkurkinaa. Ehdotukset esitettiin toukokuussa vuosikokoukselle, joka hyväksyi ne. Kokouksen päätteeksi keskusteltiin työjäsenten käynnissä olevista ajankohtaisista hankkeista.

Julkaisutoiminta

Vuoden 2021 aikana Suomen Muinaismuistoyhdistykseltä ilmestyivät seuraavat julkaisut:

Mäkikalli, Maija: *Laatuhuonekaluja koteihin: Boman, moderni ja suomalaisen huonekalutaiteen murros 1920-luvulta 1950-luvulle*. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja, Finska Fornminnesföreningens Tidskrift 125. 284 sivua. Paino: Grano Oy.

Iskos Vol. 24 2021. *Materiality and Objects: Multi-disciplinary Approaches to Archaeological Material and Contexts*. Päätoim. Mika Lavento. 160 sivua. Paino: Grano Oy.

Suomen Museo – Finskt Museum 2021. Päätoim. Outi Järvinen. 188 sivua. Paino: Grano Oy.

Vuonna 2021 Outi Järvinen toimi Suomen Museon ja Finskt Museumin päätoimittajana viimeistä vuotta. Seuraavana vuonna vierailevana päätoimittajana toimii Elina Räsänen. Yhdistys kiittää väistyvää päätoimittajaa, Outi Järvistä hienosta yhteistyöstä. Kansatieteellisestä Arkistosta ei ilmestynyt uutta numeroa vuonna 2021.

Kirjasto, julkaisuvarasto, julkaisuvaihto ja kirjalahjoitukset

Vuonna 2021 yhdistyksellä oli 137 ulkomaista ja 73 kotimaista vaihtosuhdetta. Monografioita luetteloiitiin 160 ja kausijulkaisu vuosikertoja 298. Sekä vaihtosuhteiden kautta että lahjoituksena yhdistyksen kirjastoon saadut julkaisut on sijoitettu Museoviraston kirjastoon.

Suomen Muinaismuistoyhdistyksen julkaisujen päämyyntikanava on Tiedekirja, joka myy tieteellistä kirjallisuutta myymälässään, verkkokaupassaan sekä erilaisissa tapahtumissa. Lisäksi yhdistyksen julkaisuja oli myynnissä museokaupoissa (mm. Designmuseossa ja Satakunnan museossa). Myynnin edistämiseksi julkaisusihteeri Teemu Väisäsen toteutti maaliskuussa podcasthaastattelun Katariina Nur-

misesta, joka julkaistiin TSV:n Tiederadio-alustalla. Nurmisen väitöskirja julkaistiin Iskos 23:ssa vuonna 2020.

Yhdistyksen julkaisuja säilytetään Urajärven kartanon tiloissa Asikkalassa sekä TSV:n julkaisuvarastossa Helsingissä.

Talous ja erityishankkeet

Yhdistyksen vakituinen kokoustoiminta, jäsenkirjeiden postitus sekä taloudenhoito- ja pankkikulut rahoitettiin pääosin jäsenmaksukertymällä. Jäsenmaksu vuosijäseniltä oli 25 euroa, ainaisjäseniltä 200 euroa ja lahjoittajajäseniltä 500 euroa.

Tieteellisten seurain valtuuskunta myönsi valtionavustusta yhdistyksen julkaisutoimintaan yhteensä 11 000 euroa, josta Suomen Museo – Finskt Museumille 3000 euroa, Iskokselle 3000 euroa ja Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirjalle 5000 euroa.

Lisäksi Suomen tiedekustantajien liitto myönsi yhdistykselle keväällä 6800 euron suuruisen apurahan julkaisujen digitointiin. Apurahalla digitointiin yhteensä 10 Iskos-sarjan ja 10 Suomen Museo -sarjan julkaisua, minkä lisäksi kuusi jo digitaalisessa muodossa ollutta julkaisua siirrettiin luettavaksi TSV:n Journal.fi-palveluun. Finskt Museum -julkaisusarjan vanhoille numeroille luotiin oma sivu Journal.fi-palvelussa.

Vuonna 2020 Suomen tiedekustantajilta saadulla 6000 euron apurahalla aloitettiin yhdistyksen julkaisusarjojen ulkoasun uudistus, josta vastaa Ville Korkiakangas. Uudistuksen on määrä valmistua keväällä 2022.

Yhdistyksen julkaisuista saatiin myyntituottoa yhteensä 6249,11 euroa (tiedekirjan tilitykset). Muu kirjamyynni tuotti 141,40 euroa. Kirjamyynni on siten jatkanut kasvuaan edellisvuodesta.

Yhdistys joutui palauttamaan joitakin avustuksia vuoden 2021 puolella. Vuoden 2019 suomalaisvenäläisen arkeologisymposiumin konferenssiavustus palautettiin kokonaisuudessaan 2500 euroa sekä vuoden 2020 julkaisuavustus osittaisena 3480,55 euroa. Lisäksi Yhdistys hoiti vuoden 2019 TSV:n avustuksen ylijäämän palautuksia 2034,10 euroa. Iskoksen ja Kansatieteellisen Arkiston kuluja siirtyi vuodelle 2021 eivätkä kulut siten vastanneet valtionavustusten myöntöperusteita. Myös vuoden 2020 poikkeuksellisen hyvä kirjamyynni kasvatti palautettavan avustusmäärän suuruutta. Avustusten palautus näkyy lovena yhdistyksen taloudessa.

Nordean osakkeiden osinkojen maksua on lykätty EKP:n ohjeistuksen mukaisesti koronavuosiin vuoksi. Lokakuussa 2021 Nordea kuitenkin maksoi jälleen osinkoja, mikä on helpottanut yhdistyksen taloudellista toimintaa.

Yhdistyksen arkistomateriaali, joka sisältää vanhoja jäsenkortteja, pöytäkirjat, tilinpäätökset sekä julkaisutoimintaan liittyvää materiaalia vuoteen 2015 asti on sijoitettu Museoviraston arkistossa säilytettävään SMY:n arkistoon. Uutta yhdistyksen toimintaan liittyvää paperista materiaalia on karsittu ja Museoviraston arkistoon toimitetaan enää vain välttämättömät asiakirjat eli pöytäkirjat ja tilinpäätökset. Muut

yhdistyksen toimintaan liittyvät asiakirjat noin vuodesta 2011 lähtien ovat sähköisinä kopioina käytössä Dropbox-palvelussa.

Yhdistyksen toimintaa jatkettiin vuonna 2021 koronavirusepidemian sallimissa rajoissa. Vaikka rajoitusten helpottuessa livetapahtumat tulivat jälleen mahdolliseksi, on yhdistys halunnut juhlavuoden seminaarin jälkeen pitää toiminnan hieman kevyempänä.

Vuoden 2021 aikana toteutettiin kuitenkin yhdistyksen verkkosivujen uudistus. Uudistuksen toteutti ja WordPress-pohjaiset verkkosivut rakensi yhdistyksen varasihteeri ja tiedottaja Piia Pasanen. Verkkosivujen julkaisu ajoittui kuitenkin alkuvuoteen 2022. Uudistuksen yhteydessä laadittiin yhdistykselle Muikkari-blogi, jonka tarkoituksena on toimia tiedotuskanavana ja väylänä yhdistyksen toiminnalle esittelemiselle sekä tarjota tilaisuus kulttuuriperinnöstä kiinnostuneille esitellä ajatuksiaan. Blogissa on tarkoitus julkaista niin puheenvuoroja, näyttely- ja kirja-arvioita kuin oppinnäytteisiin pohjautuvia lyhyitä artikkeleita.

Jäsenistö 2021

Yhdistyksen uusiksi vuosijäseniksi hyväksyttiin 6 henkilöä ja uusia työjäseniä valittiin 1. Yhdistykseen kuului vuoden lopussa 372 jäsentä. Jäsenrekisteristä poistetaan vuosittain henkilöt, jotka ovat jättäneet jäsenmaksun maksamatta kolmena peräkkäisenä vuonna. Johtokunta pohti keinoja jäsenhankinnan tehostamiseksi.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa yhdistyksen puheenjohtajaksi kaudelle 2021–2022 valittiin dosentti Elina Räsänen. Johtokunnan jäsenistä erovuoroisia olivat FM Satu Frondelius ja FT Tytti Steel. Steel valittiin jatkokaudelle johtokuntaan. Väistyvän puheenjohtajan Pia Olssonin ja Frondeliuksen tilalle johtokunnan uusiksi jäseniksi valittiin FT Sanna Teittinen sekä väitöskirjatutkija Ville Hakanen. Johtokunnassa jatkoivat FT Johanna Enqvist, FL Petro Pesonen ja FT Päivi Roivainen. Uuden hallituksen järjestäytymiskokouksessa johtokunta valitsi varapuheenjohtajaksi Johanna Enqvistin.

Yhdistyksen toimihenkilöitä vuonna 2021 olivat sihteeri FM Tanja Juuri, julkaisusihteeri FM Teemu Väisänen sekä varasihteeri ja tiedottaja FM Piia Pasanen. Edellinen sihteeri Petra Lehtoruusu hoiti erityisesti yhdistyksen juhlaseminaariin ja vuosikokoukseen liittyviä tehtäviä vielä alkuvuoden. Yhdistyksen varainhoidosta huolehti tilitoimisto Rantalainen Oy.

Yhdistys kiittää Pia Olssonin, Satu Frondeliusta ja Petra Lehtoruusua arvokkaasta työstä kuluneina vuosina.

Yhdistyksen tilintarkastajaksi valittiin vuosikokouksessa 7.5.2021 tilintarkastusyhteisö APK Auditing Oy, päävastuullisena HT Aarto Hirvi. Tarvittaessa yhteisö valitsee keskuudestaan varatilintarkastajan.